

Myrens netværk

Mille Torp Petersen

Indledning

Allerede når man sidder og drikker sin morgenkaffe, har man haft kontakt med en masse forskellige objekter: sengen, dynen, kaffekanden, koppen, bordet, koppen står på, og stolen, man har sat sig på. Mennesket interagerer med en masse objekter, som enten hjælper eller besværliggør hverdagen. Den samme genstand kan godt være kærkommen ud fra én kontekst, men til besvær ud fra en anden. En tallerken er rigtig brugbar, hvis du skal spise to rugbrødsmadder, men den er ikke meget bevendt, hvis der er suppe på menuen. Der er altså noget ved genstande, som gør, at de byder sig til til en bestemt brug. Dette gælder også for, hvordan genstande interagerer med mennesker og iværksætter en måde, mennesker kan interagere med hinanden. Et eksempel er den bagerste række i biografen, hvor der er to sæder mellem hvert armlæn. Det er ikke for ingenting, det bliver kaldt ”kysserækken”.

Mit interessefelt i opgaven er netop dette samspil mellem genstande og mennesker. Det er min tese, at den måde, en genstand er konstitueret, har betydning for, hvordan den indgår i en brugskontekst. For at belyse dette vil jeg undersøge den danske arkitekt Arne Jacobsens stol, Myren, og formålet med opgaven er at besvare følgende spørgsmål: *Hvordan kan Myrens nuværende status og derigennem brug forstås som resultatet af dens netværk?*ⁱ

Dette hovedspørgsmål vil blive undersøgt ved hjælp af Alvise Mattozzis genstandssemiotiske analysemodel og have fokus på dansk status og brug. Mattozzi benytter en aktør-netværksteoretisk (ANT) tilgang, som gør det muligt at åbne op for Myrens netværksrelationer på tre niveauer: intra-objectual, inter-objectual samt inter-objective, på dansk: intra-objektuelle, inter-objektuelle og inter-objektive. Det er denne fremgangsmåde, der danner grundlag for analysen (frem for det semiotiske fokus i modellen).

Eftersom Mattozzi beskæftiger sig mest med de objektuelle relationer i genstanden, inddrages Albena Yanevas tekst “Making the Social Hold: Towards an Actor-Network Theory of Design” for at belyse brugskonteksten og det sociale samspil mere fyldestgørende. Analysen leder hen til en diskussion af, om Myrens status og brug kan siges at være et resultat af de tre niveauer af netværksrelationer. Her vil

Guy Juliers begreb ”hign design” blive inddraget. Eftersom ANT er en bred analytisk tilgang, bliver det i perspektiveringens udpeget, hvordan det kunne være interessant at arbejde videre med Myren.

Myren

Myren blev designet af Arne Jacobsen og sat i produktion af Fritz Hansen i 1952 - midt i dansk designs storhedstid. Den var den første stol af dampbøjet krydsfiner med sæde og ryg i ét stykke, som kunne masseproduceres (Stockmarr, 2014, s. 153). Formålet med Myren var at lave en praktisk og billig stol til kantinen i Novo Nordisk, men som private også kunne købe og få glæde af. Ud over de nævnte kvaliteter er Myren stabelbar og let at håndtere, da der ikke bruges mere materiale end allerhøjest nødvendigt, hvilket bl.a. er årsag til, at den først blev lavet med 3 ben. Den var teknisk banebrydende, og de efterfølgende år kom der flere skalstole til (Se bilag 1).

Myren har fået status som et designikon eller en designklassiker her over 60 år efter, den blev lanceret (Stockmarr, 2014, s. 153). Den fik succes med det samme og er sammen med de andre skalstole nogle af de mest solgte stole i Danmark, men samtidig er de meget plagierede (Stockmarr, 2014, s. 153). Grunden til dette skal nok findes i, at de er blevet en del af de genstande, danskerne er enige om, er ”den gode smag”, men at de ikke længere er billige (Hansen, 2006, s. 256). I sort lak med tre ben koster Myren ca. 3.700 kr., men man kan finde stole, der i udtrykket ligner meget, som eksempelvis Vilmar fra IKEA, til 245 kr. De høje salgstal skyldes formodentlig, at Myren kan bruges på flere måder både i private og offentlige sammenhænge (Thau, 2002, s. 35). Man kan fylde foredragssale med den og på grund af, at den er stabelbar, kan den pakkes væk uden at fylde ret meget. De har eksempelvis Myren i kantinen på Designskolen Kolding, i biblioteket på KVINFO samt i aulaen på Frederiksberg Bibliotek.

Opsummerende bliver Myren altså brugt både af private som eksempelvis spisebordsstol, men også i offentlige institutioner f.eks. i aulaer. Den er blevet en del af den gode smag og har fået status som en klassiker. ”Status og derigennem brug” skal forstås således, at eftersom Myren har en bestemt status, indgår den i nogle bestemte forbrugsnetværk.

Teori og metode

I nedenstående afsnit bliver der først (meget) kort introduceret til ANT og derefter tydeliggjort, hvordan ANT er anvendt i opgaven. Kritik af metoden bliver inddraget i diskussionen.

En af de centrale personer indenfor ANT, som både Mattozzi og Yaneva er inspireret af, er sociologen Bruno Latour. Han går væk fra den typiske opdeling af samfundet som menneskeskabt og naturen som noget naturligt, men mener, at det hele indgår i netværk, hvori der er en hel masse aktører. En aktør, også kaldet aktant, er et knudepunkt i netværket og kan være alt, hvad der kan tilskrives handling. "It does something and it is made do something", så aktøren behøver ikke selv at handle, men kan også forstås kontraintuitivt som noget, der tilskrives handling (Mattozzi, 2009, s. 7). I ANT-kontekst er netværk en holistisk sammenhæng mellem aktører, hvor der ikke er forestillinger om nær/fjern, men hvor hele netværket hænger sammen.

ANT er, ud over en teori om aktører og netværk, også "...en metode til at beskrive grupperinger af forbindelser...", og det er især denne brug af ANT, som Mattozzi - og jeg - gør brug af (Latour, 1998, s. 217). Mattozzis model er således inspireret af ANT og lavet om til at omhandle, hvordan man undersøger et designobjekt idet, han slår fast, at et objekt er et skæringspunkt i et netværk af relationer, og at et objekt er et legeme (Mattozzi, 2010, s. 1).ⁱⁱ Et designobjekt får tilskrevet handling og kan derfor defineres som en aktør ved, at det gør nogle ting mulige, men ikke andre. Eksempelvis kan man sidde på Myren, men ikke ligge på den. Mattozzis formål med teksten er at undersøge, hvordan en genstand får betydning, altså et semiotisk udgangspunkt, som, han viser, kan besvares vha. ANT. Modellen giver en indgangsvinkel til at undersøge relationerne mellem aktørerne i netværket, og Mattozzi inddeler disse relationer i tre tæt forbundne niveauer af netværksrelationer. "Objectual relations are immanent to the inter-objective relations and predispose them (...) while inter-objective relations deploy the objectual relations" (Mattozzi, 2010, s. 2). Myrens objektuelle relationer sætter altså rammen for, hvordan den kan relatere til noget eksternt i form af de inter-objektive relationer samtidig med, at disse udnytter eller bruger de objektuelle relationer. Dette er grunden til, at modellen er relevant til at belyse hovedspørgsmålet om brugskontekst og Myrens netværk. Modellen er rekursiv, dvs. det samme kan godt opfattes eks. på det objektuelle niveau i nogle sammenhænge og på det objektive i andre sammenhænge. Af denne grund er analysen inddelt i temaer/begreber.

Yanevas formål med sin tekst er at give et bud på, hvordan ANT kan belyse designgenstande som aktører i det sociale. Hun skriver om design: "... the social is not *outside* it, at a cosmic distance from its objects. It is *in* the objects' world" (Yaneva, 2009, s. 278). Genstandene er altså med til at skabe noget i det sociale rum, og tekstens fokus er genstandes brugskontekst og relationer til andre objekter og mennesker. En af de vigtigste pointer er, at design trigger en måde at opføre det sociale, hvilket er særligt interessant i forlængelse af Mattozzi (Yaneva, 2009, s. 278).

Analyse af Myrens netværk

Objektet som en singularitet

De intra-objektuelle relationer handler om objektet i sig selv som en singularitet. På dette niveau bliver det undersøgt, hvordan Myren fremstår som en enhed med interne netværk, og hvordan de forskellige dele har kontraster og sammenhænge. Man kan tage delene i betragtning på tre overordnede måder: som plastiske dele, som figurer og legemligt.ⁱⁱⁱ Disse tre betragtningsmåder går igen på det inter-objektuelle niveau, hvor relationer til noget udenfor Myren også er med.

Det plastiske er det, der kan opleves ved genstanden gennem sanserne - eksempelvis form, vægt og tekstur. Myren består overordnet af to dele: skallen og stellet. Stellet består af fire kategorier af mindre dele: tre stålrørsben, plastrondellen, tre gummiknopper og tre gummiklodser (Se bilag 2). I bilag 3 er der en oversigt over kontraster og ligheder mellem de to overordnede dele. Den mest markante kontrast er forskellen i materialet: Træet er naturligt, varmt og massivt, hvorimod stålet er koldt og hult. Kontrasten er tydelig og udgår fra plastikrondellen, som er der, hvor de to dele mødes. Der er dog også ligheder i materialet: både skallen og stellet er i runde former og har en glat tekstur. Noget af det, der gør stolen mest harmonisk og får den til at fremstå som en singular enhed, er spejlingsaksen, der løber vertikalt gennem det forreste ben. Denne spejlingsakse har den til fælles med de fleste stole dog med den undtagelse, at der i langt de fleste stole er to ben på hver side af spejlingsaksen.

Det figurative er kulturelt bestemt, og er det, de plastiske dele kan siges at være som symbol. Symbolet defineres på baggrund af, hvad de plastiske dele relaterer til "ude i verden" via de inter-objektuelle relationer. Det vil sige, hvad objektet er – i dette tilfælde en stol. Man kan identificere stellet som ben, der bærer sædet og ryglænet, og til sammen bliver det til en stol, da det er dele, der typisk indgår i stole.

Myrens narrative program

Figuren prædisponerer det narrative program, hvilket er Myrens primære funktion. Ud fra denne kan man definere hvad i legemet, der er kernen, og hvad der er hylsteret. Legemet findes i forbindelse med det figurative, da de dele, der er identificeret som forskellige figurer, ofte kan hjælpe med at definere kernen og hylsteret. Myrens kerne er det, der gør den i stand til at være en stol, hvilket i dette tilfælde er skallen, som man kan sætte sig på og hvile ryggen op ad. Resten af Myren, dvs. stellet, er derfor dens hylster. At mennesker kan sætte sig på Myren og hvile ryggen op ad den, er de to funktioner, Myren oftest understøtter ved brug. Derfor er det også disse to funktioner, der i denne opgave defineres som Myrens primære funktion og derfor dens narrative program.

Ud over de tre niveauer af relationer er de to faser imellem niveauerne også interessante. Det er her, translationerne foregår, hvilket er den proces, der styrker eller svækker aktørerne. Mattozzi definerer en aktør som en figur, der indeholder en eller flere aktanter. Så ifølge hans definition er Myren en aktør, men de enkelte dele, den består af, er aktanter (Mattozzi, 2010, s. 12). Der er relativt stabile relationer på hvert niveau, men i mellemfasen går aktanterne sammen og styrker hinanden, inden de kommer ind i et nyt niveau af relationer. I den første af disse faser, mellem de intra- og inter-objektuelle relationer, bliver stellet eks. styrket ved at indgå i alliance med skallen.

Både Mattozzi og Yaneva mener, at der i genstande er indbygget nogle relationer til andre aktører. Disse danner grundlaget for, hvordan relationerne er, når der bliver zoomet et niveau ud til det inter-objektive niveau, hvor Myrens syntagme og paradigme indgår.

Syntagme/paradigme

En stol som Myren er via sin figur prædisponeret for at have relationer til menneskekroppe og til et fladt underlag. Menneskekroppen skal sætte sig på sædet og læne ryggen op ad ryglænet, og Myrens ben skal hvile på gulvet og blive presset mod det, når kroppens vægt rammer stolen. Kroppen og gulvet er Myrens syntagmatiske inter-objektuelle relationer og er de aktører, der er nødvendige for, at Myren kan udføre sit narrative program. Yaneva og Mattozzi omtaler i denne forbindelse scripts (Yaneva, 2009, s. 284, note 1; Mattozzi, 2009, s. 9). Yaneva siger, at scripts er det, designeren har indarbejdet i genstanden, så den indgår i den kontekst, den gør (Yaneva, 2009, s. 284). Myren har et sæde og et ryglæn, så dens script er, at det er oplagt at sætte sig på den og læne ryggen op ad ryglænet altså, at

den udfører sit narrative program. Det er karakteristisk i en brugssammenhæng, at skallen, som er der, hvor kroppen rører stolen, er af et varmt materiale, som er rart at røre. Omvendt har det kolde stål, der udgør hylsteret, en støttende funktion, som kroppen ikke er i kontakt med. Myren har ben, som skal stå på noget, hvilket et gulv er oplagt til. Man kan argumentere for, at underlaget ikke behøver være lige så fladt, som det er nødvendigt for en stol med fire ben, eftersom tre ben næsten altid vil ramme gulvet samtidig. Mattozzi bruger begrebet script bredere end Yaneva, for han mener, der er scripts på flere niveauer af sin model (Mattozzi, 2009, s. 9). For Mattozzi er der således også interne scripts i stellet, som gør det oplagt at fastgøre et sæde.

I syntagmet kan objektet erstattes med andre genstande, som har samme narrative program. Disse genstande er Myrens paradigmatiske inter-objektuelle relationer. Her bliver definitionen af Myrens narrative program igen vigtigt, da de stole, der indgår i paradigmet, har samme narrative program.

Skemaet i bilag 4 illustrerer eksempler på andre stole, der er i paradigmatiske relation til Myren og derfor kan erstatte den i syntagmet. Myren udfører sit narrative program på lige fod med andre stole, men den kan også stables. Derfor er en af akserne i hvor høj grad, det er muligt at stable stolene. Derudover har Myren status som en klassiker, så status er den anden akse. De andre stole er udvalgt, fordi det er stole, som man ville kunne se rundt om et spisebord i et dansk hjem. Man kunne også lave et skema over stole, der typisk bruges i aulaer. Hvis man var interesseret i at undersøge Myren ud fra et designhistorisk eller teknologisk perspektiv, havde skemaet også været anderledes. Så ville man eksempelvis have haft dansk modernisme eller stole, der var teknisk banebrydende på akserne. Kriterierne her er valgt for at få et overblik over nogle andre stole, som man kan bruge på samme måde som Myren. Rent funktionsmæssigt kunne man sagtens erstatte Myren med Jackpotstolen, men der har været en plagiatsag om, hvorvidt den minder for meget om Myren. Ifølge dansk lov gør den ikke, men de fleste, der har købt Myren, ville nok ikke være tilfredse med, at den blev erstattet af Jackpotstolen (Riis, 2015). Myrens status har derfor også betydning for, hvilke stole den har inter-objektuelle paradigmatiske relationer med.

Fasen mellem de objektuelle og de objektive relationer er den vigtigste af de to mellemliggende faser. Det er her, relationerne går fra at være interne til at være eksterne og her, objektets translationer går fra at foregå i objektet selv til at foregå i et større heterogent netværk. Dette kan eksempelvis ske, når Myren stilles op rundt

om et spisebord eller på rad og række i en aula. Så sker der nogle translationer eller en form for forhandling aktørerne imellem, som gør, at Myren nu bestemmer, hvor man skal sætte sig henne og derved får tilført ekstra styrke.

Myrens eksterne relationer

Myrens eksterne netværk er det bredeste relationsperspektiv i Mattozzis model og handler især om Myrens brugskontekst. Tidligere blev begrebet scripts inddraget i forbindelse med det narrative program, men der er andre brugsorienterede scripts indbygget i designet end dem, der relaterer sig til Myrens narrative program. I forlængelse af script inddrager Yaneva begrebet affordance. Affordance er genstandens brugspotentiale, men Yaneva siger, at det vigtige ikke er, hvordan objektet byder sig til for brug, men hvordan vi mennesker *opfatter*, at den byder sig til - altså perceived affordances. Eftersom scripts er indbygget i Myren, og perceived affordances er den måde, vi opfatter Myrens brugspotentiale, hænger disse to begreber sammen. I det følgende vil jeg komme med tre eksempler på, at Myren har andre scripts og affordances, end at man kan sidde på den.

Et af Myrens scripts er, at skallen er glat og let kan tørres over med en klud, hvis den bliver beskidt. Derfor er Myrens perceived affordance i denne situation, at man hellere vil stille sig op på Myren end på en stol med sædepolstring, hvis man skal stille sig op på en stol for at nå noget højt oppe. Et andet af Myrens scripts er, at den kun har tre ben. De fleste stole har fire ben, to foran og to bagerst, hvilket gør, at når man sidder på stolen, er der to steder, hvor der er noget i vejen for benene foran. Derfor er der flere perceived affordances ved, at Myren kun har ét sted foran, hvor der er noget i vejen. Der er flere mulige måder at placere benene under stolen end ved en stol med fire ben. Det sidste påfaldende script er Myrens sparsomme materialebrug, som gør det til en let stol. Perceived affordance er i denne sammenhæng, at stolen kan løftes, hvilket sammen med stallets konstruktion gør, at man opfatter, at man kan stable den.

Det sociale

Yaneva har en grundantagelse om, at design afføder en bestemt socialitet, som performes gennem design. Ifølge hende kan design binde folk sammen: "Design, I argue, is a way of producing additional attachments that make a variety of actors congregate, forming different groupings and assembling social diversity" (Yaneva, 2009, s. 282). Så hvilken måde at omgås lægger brugen af Myren op til? Alene ved, at Myren er til stede som stol, definerer den allerede, at det er meningen, at man skal sidde ned. Hvis man kommer ind i en aula, og der er linet op med Myren, ved man,

at man skal sætte sig ned, og derved erstatter Myren den menneskelige handling, det ville være at bede folk om at sætte sig. Den næsten rette vinkel mellem den del af skallen, der udgør sædet og den del, der udgør ryglænet, medfører, at man sidder rank på stolen, så man kan ikke slænge sig i den. Man må sidde oprejst og (i det mindste forestille at) være engageret. Myren er derudover en relativt lille og let stol, så når man sidder på den, er man tæt på den eller dem, man sidder ved siden af. Myren har ikke armlæn, så man kan nemt få fysisk kontakt til sidemanden, men samtidig kan man også nemt rykke stolen lidt væk.

Myrens status som en del af den gode smag kan også være med til at binde dem, der har købt Myren, sammen. Mennesker kopierer hinandens brug af genstande, hvilket eks. kan ske ved, at Myren er med i blade eller livsstilsprogrammer, hvor man kan se, hvordan andre bruger den. De, der har Myren, er enige om, at de har den gode smag, og man køber sig derved også et tilhørsforhold, når man køber den. Man deler både glæden ved at have en designklassiker, men også de brugsmæssige bekymringer, Myren kan medføre: Knækker skallen, når jeg læner mig tilbage? Går der hul i gummiknopperne, så den ridser gulvet? Vælter den, hvis jeg ikke passer på? Etc. Yaneva foreslår derfor, at i stedet for, at man ser det som, at det sociale skaber designet, skal man se design som et selvstændigt felt, der performer det sociale.

Reartikulation

Når Myren bruges på nye måder, sker der en reartikulation af dens relationer. Stables Myren, indgår den pludselig ikke i et syntagma, hvor den har relationer til et menneske og til gulvet. Så er det andre Myrer, der ”sætter” sig på den, og måske den selv sættes oven på en anden Myre og derved mister kontakten med gulvet. Den opnår således tætte relationer med andre aktører, Myrer, på en anden måde, end hvis de stod side om side. Når de stables, sker der i transformationen en svækkelse af den enkelte Myres styrke i netværket. Den får nogle andre eksterne relationer end ved den brug, det narrative program artikulerer.

Der er også to andre kontekster, hvor Myren reartikuleres. Når den er udstillet på museer, og når den er til salg i butikkerne. Det er interessant, at Myren indgår i begge disse kontekster *samtidig*, da det jo er kontrasterende at ophøje stolen ved at udstille den på museum og samtidig vise den frem som en tilgængelig handelsvare. Det er typisk på designmuseer, Myren er udstillet. Her indgår den i et netværk med andre stole, hvis produktionsmetoder har været skelsættende som eksempelvis stole fra Thonet og Marcel Breuer. På museer må museumsgæsterne ikke få en fysisk

relation til Myren, hvilket gør, at Myren ikke kan udføre sit narrative program, som jo indbefatter, at mennesker sætter sig på den. Det må de handlende aktører derimod i butikkerne. Her er der mulighed for en høj grad af fysisk interaktion mellem Myren og menneskene, der har lov til at vende den, dreje den, prøvesidde den og muligvis købe den med hjem.

Diskussion af Myrens brugskontekst og netværksrelationer

Ved hjælp af Mattozzis genstandssemiotiske analysemodel blev der i analysen åbnet op for, hvilke relationer Myren har på de tre niveauer. Disse relationer inddrages i den følgende diskussion af opgavens hovedspørgsmål om, hvordan Myrens nuværende status og derigennem brug kan forstås som resultat af dens netværk.

Myrens narrative program blev defineret ved, at man både kan sætte sig på den og samtidig hvile ryggen op ad ryglænet. I stedet for at definere Myrens primære funktion som begge dele, kunne man også mene, at dens primære funktion kun er, at man kan sidde på den. I så fald ville den lodrette del af skallen være en del af hylsteret, da den så kun ville være med til at understøtte kernen. Modsat kunne man også mene, at benene er meget vigtige, da de løfter sædet fra gulvet og uden dem, kunne man lige så godt sidde på gulvet. Modargumentet til denne påstand er, at hvis stellet stod alene, ville det være svært at bruge Myren som stol. Hvis skallen stod alene, ville Myren godt kunne udføre sit narrative program.

I forbindelse med syntagme og paradigme er diskussionen om det narrative program endnu en gang interessant. Hvis det narrative program kun opfattes som, at man skal kunne sætte sig, så ville det være muligt at skifte Myren ud med eks. gulvet, en taburet, en træstub eller et bord. Hovedspørgsmålet handler jo om Myrens netværk i brugskontekst, og i det indledende afsnit blev det fastlagt, at Myren har en vis status samt, at dens brug ofte er i private hjem som spisebordsstol samt i offentlige institutioner. Man ville sjældent erstatte stolene rundt om ens spisebord, eller stolene i en aula, med træstubbe eller gulvet, så Myren indgår på det inter-objektive niveau i en bestemt brugskontekst, hvor både sæde og ryglæn er en del af det narrative program. Der er nogle indbyggede scripts i Myren, som gør det muligt for netop den at udfylde sin plads i det eksterne brugsnetværk. Her ville man ikke kunne sætte en hvilken som helst stol, eller en abstrakt stol, ind, men kun Myren og de relationer, den har internt, gør dette muligt. Det skal ikke forstås som om, at de tre niveauer ikke forekommer på samme tid, for det gør de. Samtidig med, at skallen og sædet er aktanter, er de også aktøren Myren, som eksempelvis indgår i den brugskontekst, der

foregår rundt om et spisebord. Man er nødt til at bevæge sig op og ned i modellen, fordi de tre niveauer er så afhængige af hinanden.

High design

Eftersom Myrens brugsnetværk hænger sammen med dens status, er det interessant at inddrage Guy Juliers begreb high design, der handler om genstandes status og forbrug. Begrebet er ikke forankret i ANT, men derimod i Juliers Design Culture-disciplin.

Ifølge Julier er noget af det, der gør genstande til high design frem for anonymt design, at der er en kendt designer bag objektet, at det udstilles på museer samt, at det har en god historie. Disse karakteristika har Myren og ikke kun designeren, men også producenten, er anerkendt. Derudover mener Julier, at måden, genstanden medieres, er vigtig for, om den er high design. Myren bruges på flere forskellige måder og i forskellige kontekster, når den reartikuleres, hvilket giver den et meget bredt og alsidigt netværk, og den har derfor en bred, både diskursiv og visuel, mediering. De steder, Myren sælges og medieres, er typisk i mere eksklusive sammenhænge, hvilket understøtter Myren som en high design genstand.

Julier deler high design op i to underkategorier: heavenly goods og tokens. Heavenly goods er design til folk med rigtig mange penge og er eks. Genstande, man ikke rigtigt kan forbedre funktionen af, men som laves dyrere bare for at lave dem dyrere. Tokens er design til folk, der ville ønske, de havde mange penge, men som ved at købe en token får et lille indblik i det meget luksuriøse liv. Hvilken af disse to kategorier, man anser Myren for at ligge i, har betydning for dens status og derfor brug. Umiddelbart er 3.700 kr. meget at betale for en skalstol, når man kan købe Vilmar for 245 kr., men det er ikke lige så dyrt som eks. Poul Kjærholms spisebordsstol, PK9, der koster knap 32.000 kr. stykket.

Hvis Myren var en heavenly good, ville det indbefatte, at det kun var meget rige mennesker, der havde råd til den, og sådan er det jo ikke. Alligevel kan man sige, at eks. det, at der stadig indgår et element af håndværk og menneskelig kvalitetskontrol i fremstillingen, peger i denne retning. Tokens er ikke lige så eksklusive som heavenly goods og får bl.a. status gennem de objekter, de omgives med. Eftersom Myren udstilles på museer, får den tilført status. Den får også status af at have samme producent og blive solgt via samme kanaler som meget dyrere stole, som eks. PK9 og Arne Jacobsens dyrere stole. På Fritz Hansens hjemmeside er Myren en af de billigere stole, og tokens har typisk et større marked end heavenly goods. Man

kan forestille sig, at der nogle, som bare køber et enkelt eksemplar af Myren og derved bruger den som en måde at få indblik i en verden, hvor det kan koste over 100.000 kr. at få stole rundt om spisebordet, og derfor er Myren en token.

Kritik af metoden

Mattozzi er inspireret af ANT og et af de steder, hvor det er tydeligst, at der ikke er tale om ren ANT, er i de intra-objektuelle relationer. Myren er en samlet genstand, en stol, og derfor er aktanterne statiske, da de ikke kan indgå i et andet netværk end det, de gør. Hvis man skiftede skallen med en anden skal, ville Myren eksempelvis blive til 7'eren – men så ville den ikke længere være Myren. Derfor er de interne relationer kun mulige at klarlægge ud fra et strukturalistisk perspektiv, hvilket skyldes den semiotiske forankring, Mattozzis model har. Alligevel har modellen åbnet op for netværkene på en måde, som eksempelvis Yaneva, ikke ville have kunnet alene. Den systematiske tilgang til objektet, først som en singularitet og senere i relation til omverdenen, skaber en anskuelig og grundig ramme for en undersøgelse af Myrens netværk. Mattozzi er eksplicit omkring, at han kun er inspireret af ANT, og derfor vurderer jeg ikke, at det er et problem for resultatet af analysen.

Mattozzi siger selv, at hans analysemodel er deskriptiv, og at han i sin analyse af Juicy Salif ikke vurderer. Selvom en analyse, der undersøger en genstands relationer, langt hen ad vejen er en deskriptiv analyse, er der truffet nogle valg undervejs, som toner analysen. Det overordnede valg om hvilken metode og teori, man vil benytte, peger allerede i en retning. I analysen vælger man, hvilke relationer der er vigtige ud fra emnet, og inddrager disse. Eksempelvis er figurative associationer undladt i denne opgave, da de figurer, Myren ligner, ikke er relevante for brugskonteksten. Opgavens fokus har selvfølgelig vinklet analysen, og der er undladt aspekter. Disse vigtige valg er dog ikke noget, der er særligt for Mattozzis analysemodel, men gælder for alle tilgange – man kan ikke altid få det hele med.

Konklusion og perspektivering

Tidligt i opgaven blev det klarlagt, at Myren er en del af den gode smag i Danmark, og at dens brug ofte er i private hjem gerne som spisebordsstol eller i offentlige rum som en stol, man eks. kan fylde storsale med. Ud fra Mattozzis genstandssemiotiske analysemodel med fokus på ANT blev Myrens tre sæt af relationer, der konstituerer dens brugskontekst, undersøgt. Ved at undersøge Myren som både en singularitet og en aktør i et netværk, der går ud over aktanternes indbyrdes forhold, viste det sig, at

relationerne på det intra-objektuelle niveau er med til at skabe det eksterne netværk, Myren indgår i. Det tre niveauer af relationer er meget afhængige af hinanden. Hvis en af Myrens plastiske egenskaber havde været, at den var meget tung, så havde de to andre niveauer også været anderledes. Det vil sige, at Myren er en aktør, der tilskrives handling, og derved skabes det netværk, den bruges i.

Myren har flere forskellige scripts og affordances end det, der hænger sammen med dens narrative program. Det narrative program er, at man kan sætte sig på stolen og læne ryggen op ad ryglænet, men man kan også nemt løfte og stable den eller stille sig på den og tørre sædet af bagefter. I slutningen af analysen, i forbindelse med de inter-objektuelle relationer, viste det sig, at Yanevas påstand om, at design afføder en bestemt socialitet, er meget aktuel for Myren. Designet binder dem, der bruger Myren, sammen, og den performer det sociale i brugskonteksten.

Myren er at finde på museer og i eksklusive butikker, hvilket giver den et bredt eksternt netværk. Den indgår i mange forskellige sammenhænge og har status af ikke at være for eksklusiv, men brugbar i mange situationer og samtidig tilgængelig for rigtig mange. Den er derfor det, Julier kalder en token.

ANT er en bred analytisk ramme, da netværket i princippet aldrig stopper. Derfor har det været vigtigt at afgrænse analysen og holde et tydeligt fokus på brugen. Af denne grund er der flere steder, det kunne være interessant at undersøge Myrens netværk nærmere. Man kunne undersøge Myren ud fra et designhistorisk eller teknologisk perspektiv med fokus på, hvordan den er blevet en klassiker, hvilket ville være en analyse af, hvad der ligger forud for dens nuværende status og brug. I den sammenhæng ville det være interessant med en diskussion af, om Myrens meget brede netværk, der jo fører til en stor (over-)eksponering af den, måske kommer til at have betydning for dens status. Dette er der ikke noget klart svar på, men det kunne godt tænkes, at danskerne bliver trætte af den på et tidspunkt. I udlandet er Myren også kendt. Selve stolen er den samme. Den har de samme intra-objektuelle relationer, men det kunne være interessant at undersøge, hvordan Myren bruges i udlandet – altså at undersøge de inter-objektive relationer, og hvilken status den har der.

Ud over at bruge samme metode til at analysere nye aspekter ved Myren, kan man også benytte andre teorier og metoder til at undersøge dens brugskontekst. Kultur er i ANT erstattet af netværk, men flere gange i analysen har der været ting, som man også kunne sige er kulturelt bestemt. Derfor ville det være interessant at undersøge

Myrens brug ud fra en materielkulturel vinkel. Eksempelvis ville Tim Dants tekst "The 'Pragmatics' of Material Interaction" være en interessant vinkel til at undersøge interaktionen mellem Myren og mennesker (2008).

Litteraturliste

Brdr Friis. (2015). [Webshop]. Lokaliseret 20.06.2015 på <http://www.brdr-friis.dk/y-stolen.html>

Dant, Tim. (2008). "The 'Pragmatics' of Material Interaction". I: *Journal of Consumer Culture*. Volume 8, issue 1, marts 2008, s. 11-33.

Designprocessen.dk. (2008). [Website]. Lokaliseret 20.06.2015 på <http://www.designprocessen.dk/idetilbrug/wp-content/uploads/stoleserie-aj.thumbnail.jpg>

Fredericia Furniture. (2015). [Webshop]. Lokaliseret 20.06.2015 på <http://www.fredericia.com/ProductDetails.aspx?id=606>

Fritz Hansen. (2015). [Webshop]. Lokaliseret 20.06.2015 på [http://www.fritzhansen.com/da/myren-3100-3-ben-stol-stabelbar#3100\(\)Body_Base\(\)OAK001\(\)CHRSTEEL](http://www.fritzhansen.com/da/myren-3100-3-ben-stol-stabelbar#3100()Body_Base()OAK001()CHRSTEEL)

Hansen, Per H. (2006). *Da Danske Møbler Blev Moderne*. Odense: Syddansk Universitetsforlag & København, Aschehoug, s. 23-47, 78-83, 127-131, 344-361, 372-375

Herman Miller. (2015). [Webshop]. Lokaliseret 20.06.2015 på <http://www.hermanmiller.com/products/seating/multi-use-guest-chairs/eames-molded-plastic-chairs.html>

IKEA (2015): [Webshop, spisebordsstole]. Lokaliseret 20.06.2015 på <http://www.ikea.com/dk/da/catalog/products/S79889750/>

Julier, Guy. (2014). "High Design". I: *The Culture of Design*. London: Sage Publications Ltd. s. 87-105.

Latour, Bruno. (1997). "Om aktør-netværksteori. Nogle få afklaringer og mere end nogle få forviklinger". I: *Vi har aldrig været moderne*. København: Hans Reitzel, s. 207-229.

Livin. (2015). [Webshop]. Lokaliseret 20.06.2015 på <http://livin.dk/jackpot-skalstol>

Mattozzi, Alvise. (2009). "A model for the Semiotic Analysis of Objects". I: Susann Vihma & Toni-Matti Karjalainen (ed). *Design Semiotics in Use*. Helsinki: Helsinki University of Art and Design Press, s. 1-27.

Mattozzi, Alvise. (2010). En revideret udgave af: "A model for the Semiotic Analysis of Objects". I: Susann Vihma & Toni-Matti Karjalainen (ed). *Design Semiotics in Use*. Helsinki: Helsinki University of Art and Design Press, s. 1-12.

Modern Lamps. (2015). [Webshop]. Lokaliseret 20.06.2015 på http://www.modernlamps.dk/media/catalog/product/cache/1/image/800x1040/9df78eab33525d08d6e5fb8d27136e95/a/r/arne_jacobsen_myren_sort_1a.jpg

Riis, Thomas. (2015). [Website om markedsføringsretten]. Lokaliseret 20.06.2015 på <http://www.markedsforingsretten.dk/bogen/15.html>

Stockmarr, Pernille. (2014). "Myren som blev siddende". I: Dybdahl, Lars (ed). *101 Danske Designikoner*. København: Strandberg Publishing A/S, s. 150-153.

Thau, Carsten; Vindum, Kjeld. (2002). *Arne Jacobsen*. København: Aschehoug, s. 33-46.

Yaneva, Albena. (2009). "Making the Social Hold: Towards an Actor-Network Theory of Design". I: *Design and Culture*. Volume 1, issue 3. Storbritannien: Berg, s. 273-288.

Billedkilder

Billede 1: Designprocessen.dk (2015)

Billede 2: Modern Lamps (2015)

Billede 3: Billedet er fra Fritz Hansen (2015)

Billeder i bilag 4:

Vilmar: IKEA, 2015, Vilmar

Jackpotstolen: Livin, 2015

Y-stolen: Brdr Friis, 2015

Eames plastikstol: Herman Miller, 2015 Trinidad: Fredericia Furniture, 2015,
Trinidad

Noter

ⁱ Når der refereres til Myren i opgaven, henviser det til udgaven med tre ben i sort lak.

ⁱⁱ Legeme er oversat fra body.

ⁱⁱⁱ I Mattozzi, 2009 benyttes betegnelsen corporal, mens der i Mattozzi, 2010 benyttes betegnelsen figural. Jeg bruger den danske oversættelse legemlig og derudover oversættes core til kerne og envelope til hylster.

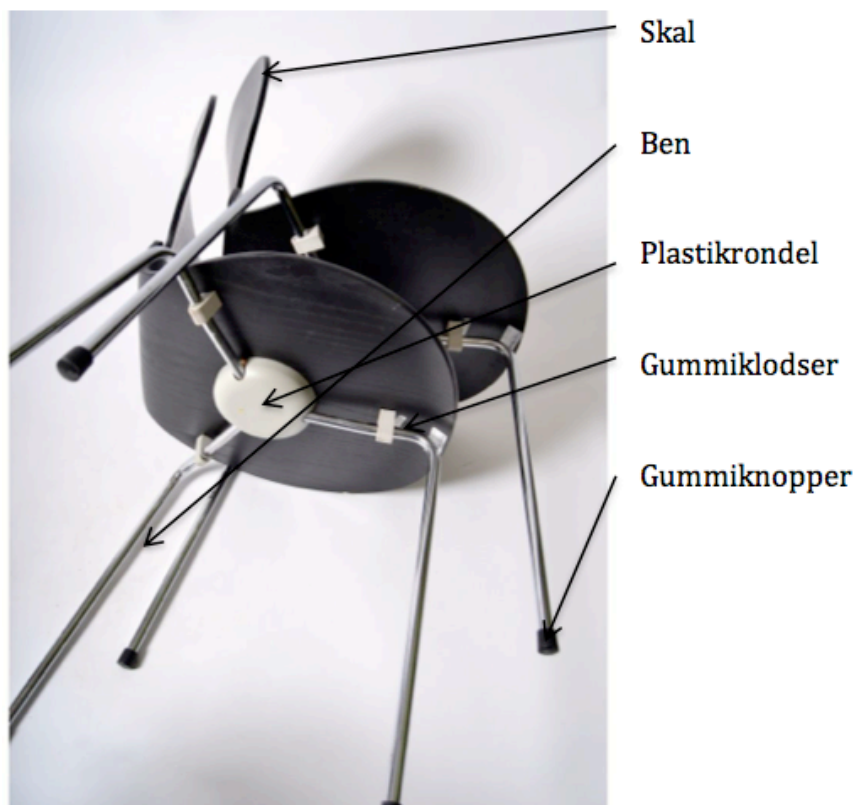
Bilag 1

Billede 1: Arne Jacobsens andre skalstole, der bliver produceret af Fritz Hansen

Bilag 2

Billede 2: Myrens dele

Bilag 3

Billede 3: Kontraster og ligheder

Kontraster

Bredde i skallen vs. smalle ben
Træ = varmt materiale vs. stål = koldt materiale
Enhed vs. flerhed
Kompakt vs. hul
Vertikalt sæde vs. Horisontale ben og ryg

Ligheder

Glat, afrundet tekstur
Ca. 90 graders vinkel (Sæde-ryg vinklen og vinklen fra den del af benene, der følger sædet, til den del, der er vertikal)
Runde former
Vertikal/opadgående bevægelse i ryggen og benene
Symmetri (Spejlingsakse i det forreste ben)
Elasticitet (sædet kan bevæges lidt tilbage, og gummi kan give sig)

Bilag 4

Myrens paradigmatiske inter-objektuelle relationer

	I lav grad	Stabelbarhed	I høj grad
Lav			 Jackpotstolen Vilmar
Status			
Høj	 Y-stolen	 Eames plastikstol	 Trinidad

Grunden til, at Eames plastikstol er mere stabelbar end Y-stolen er, at hvis man har to Eames plastikstole, kan man vende bunden i vejret på den ene og stable den oven på den anden. Dette kan man ikke med Y-stolen.